

Avdelningen för befolkning och välfärd  
Johan Lindberg och Charlotte Samuelsson

# Möte i användarrådet för välfärdsstatistik 11 oktober 2018

## Närvarande:

Peter Vikström, ordförande, Konsumentverket  
Jonas Ericson, Arbetsmarknadsdepartementet  
Mårten Hultin, Finansdepartementet  
Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten  
Tom Nilstierna, Socialdepartementet  
Åsa Nordström, Myndigheten för delaktighet  
Frida Rudolphi, Institutet för social forskning (SOFI), (ersättare för Karin Halldén)

## Från SCB:

Marie Lideus, BV/BEV, Enhetschef  
Annica Wallerå, NR/OEM (FASIT)  
Johan Lindberg, BV/BEV, sekreterare  
Charlotte Samuelsson, BV/SV, sekreterare

## Inbjudna föredragande från SCB:

Petter Lundberg (punkt 4)  
Sara Frankl (punkt 5 och 6)  
Anne Danielsen Rackner (punkt 7)

## Frånvarande:

Axel Arvidsson, Försäkringskassan  
Karin Halldén, Institutet för social forskning (SOFI)  
Håkan Hellstrand, Sveriges Kommuner och Landsting  
Alexandra Kopf Axelman, BV/SV, Enhetschef

## 1 Mötet öppnas. Godkännande av dagordning

Ordförande Peter Vikström öppnade mötet. Presentationsrunda med anledning av en tillfällig ersättare på mötet. Dagordningen godkändes.

## 2 Mötesanteckningar från föregående möte

Anteckningarna godkändes utan ändringar.

### 3 Information från SCB

Petra Otterblad Olausson, chef för avdelningen för befolkning och välfärd, presenterade allmän information om myndighetens verksamhet.

Information om första halvåret 2018:

- Ekonomin är ansträngd men under kontroll.  
Fortsatt krav på 3 procent årlig ökning av produktiviteten. SCB får ingen extra finansiering för att täcka nya EU krav.
- Omlokaliseringen till Örebro är i stort sett klar.  
IT-verksamheten ska vara klar 31 december 2019.  
Rapport lämnades till regeringen i april. Kostnaden för hela omlokaliseringen beräknas landa på 25 miljoner kronor. SCB kommer inte att få någon kompensation från regeringen.  
Omlokaliseringen har inte påverkat SCB:s förmåga att publicera statistik, däremot har en del planerat utvecklingsarbete fått stå tillbaka, vilket också försenat hemtagning av effekter.  
Den anslagsfinansierade verksamheten genomförs enligt plan.
- Riktlinjer för vad som är officiell statistik  
Syftet med de nya riktlinjerna är att se till att begreppet officiell statistik tillämpas på ett enhetligt sätt inom alla SAM. För användare av statistik ska det bidra till en ökad kunskap om skillnaden mellan officiell och annan statlig statistik. Med riktlinjerna får också SAM ett stöd för sina bedömningar, var och en inom sitt ansvarsområde.
- Första rapporten om kvaliteten i den officiella statistiken  
Enligt förordning (2016:822) med instruktion för Statistiska centralbyrån ska SCB senast den 31 mars varje år lämna en rapport till regeringen om systemet för den officiella statistiken, med en analys av de utvärderingar av kvaliteten som de statistikansvariga myndigheterna ska göra. SAM har med andra ord själva fått utvärdera kvaliteten i den officiella statistik de har ansvar för. SCB har därefter analyserat utvärderingarna. Den första uppföljningen av statistiken genomfördes under vintern 2017/2018 och resultaten från den ingår som en del i den årliga [rapporten om den officiella statistiken](#) som lämnades till regeringen 31 mars. Uppföljningen är planerad att genomföras årligen.
- GDPR arbete  
Under våren har ett omfattande arbete bedrivits på SCB för att säkerställa att SCB lever upp till kraven i den nya dataskyddsförordningen (GDPR), som trädde i kraft 25 maj och som ersatte personuppgiftslagen.
- Ny ledningsstab med fokus på strategiska frågor och samordning  
Ledningsstaben minskar i storlek och delar av verksamheten flyttar i stället administrativa avdelningen (exempelvis den juridiska verksamheten).

## Aktuella frågor hösten 2018:

- Ny datainsamlingsavdelning från 1 januari 2019  
En ny datainsamlingsavdelning kommer att inrättas från 1 januari 2019. Den nya avdelningen ansvarar för både direktinsamling från individer, hushåll och företag, samt insamling av administrativa data. Ny chef för avdelningen har rekryterats, Anna Elvkull, som närmast kommer från Energimarknadsinspektionen.
- Bortfallsfrågorna är fortsatt i fokus  
Arbete med att minska bortfallet i individ och hushållsundersökningar är fortsatt prioriterat. Arbetet omfattar bl. a. ökat fokus på kombinerad insamling (webb/telefon), re-design av undersökningar (bl. a. Hushållens utgifter, HUT) samt projekt för att utvärdera utökat användande av gåvor/ersättningar till uppgiftslämnare.
- Stärka systemet för den officiella statistiken  
SCB:s generaldirektör, Joakim Stymne, har träffat myndighetschefer för andra statistikansvariga myndigheter (SAM) för att diskutera det fortsatta arbetet att tillsammans stärka systemet för den officiella statistiken. Fokus har bl. a. legat på samordning i internationella frågor. Syftet med den inledda dialogen mellan SCB och andra SAM är att få en gemensam syn på hur samarbetet mellan statistikproducerande myndigheterna ska fungera och vilket ansvar SCB ska ta i sin samordningsroll. SCB samordnar också den europeiska statistiken.
- Statistikforum den 8 november  
Statistikforum (konferensen om den officiella statistiken, tidigare ROS-konferensen) går av stapeln 8 november på temat "Statistik för alla". Eurostats generaldirektör, Mariana Kotzeva, invigningstalar tillsammans med SCB:s generaldirektör. Författaren Lena Andersson pratar om "Har vetenskapen blivit valfri".
- Strategiarbete  
SCB ska utveckla nuvarande strategi 2020 så att det blir en strategi för framtiden som bättre kan ge stöd i den löpande verksamheten när det gäller prioriteringar och olika vägval som behöver göras.
- Planering inför 2019  
Just nu pågår arbete med den rullande treåriga verksamhetsplanen och prioriteringar inför 2019.

En enkät har skickats ut till samtliga ledamöter för utvärdering av innevarande mandatperiod (2016–2018). Resultaten från utvärderingen ger underlag till eventuella förändringar i råden till kommande mandatperiod (2019–2021).

Frågor från ledamöter:

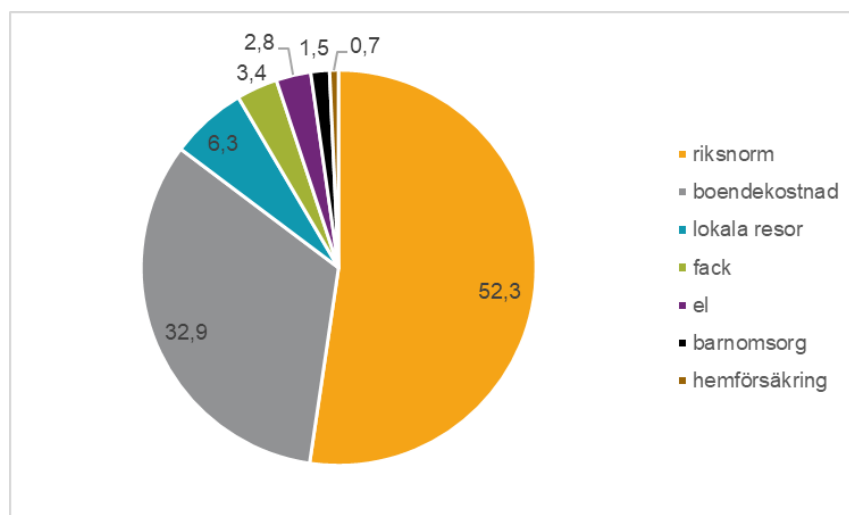
- Fokus för BV-avdelningen i planeringen inför 2019?  
BV-avdelningen kommer bl. a. att prioritera att arbeta med statistikens relevans samt ytterligare fokus på analys av statistiken. Pågår även arbete med att omprioritera resurser mellan olika delar av statistiken.
- Hur har arbetet med att hantera känsliga data, ex. hälsodata, fortskridit?  
Temporär lagstiftning på plats från 1 januari 2018 för att säkerställa att SCB har rätt att hantera dessa data. Från och med 25 maj 2018 regleras dessa frågor genom lagen och förordningen om den officiella statistiken.
- Fråga om hur utvecklingsarbetet avseende ny design i HUT utvecklas.  
Önskemål om lägesrapportering från projektet vid kommande möten.
- Fråga om redovisningsnivåer i SILC, svar hänvisas till punkt 7 på dagordningen.

#### 4 Inkomststandard: utveckling av nytt absolut inkomstmått

Petter Lundberg, vid Enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd, presenterade ett förslag till en ny indikator för att mäta absolut fattigdom, benämnd Inkomststandard. Indikatorn är tänkt att vara ett komplement till det relativa måttet Låg ekonomisk standard (60 procent av medianinkomsten).

SCB upplever att det funnits en efterfrågan bland användare på ett absolut mått för att belysa fattigdom. Olika mått fångar olika grupper och bidrar till att belysa fattigdomsfrågan ur olika perspektiv samt bredda analysen.

Indikatorn utgår från riksnormen för försörjningsstöd 2016 och kompletteras sedan med ett antal komponenter, vilka tillsammans utgör en slags kortsiktigt baskonsumtion, se diagram. Riksnormen och övriga ingående komponenter deflateras med relevanta varugrupper från KPI.



Vid presentationen redogjordes för utvecklingen av indikatorn över tid i relation till Låg ekonomisk standard, samt utvecklingen för olika grupper (hushållstyp, ålder respektive svensk/utländsk bakgrund).

SCB efterfrågade input om behovet av ett absolut mått på fattigdom samt synpunkter på konstruktionen av ett sådant mått.

Synpunkter/kommentarer från ledamöter:

- Finns behov av ytterligare ett mått som belyser absolut fattigdom? Hänvisning till en variant av indikatorn Låg ekonomisk standard, där låginkomstgränsen (60 % av medianen) låses ett visst år och sedan endast justeras för inflation, som alternativ indikator avseende låg absolut inkomst. Denna indikator används bl. a. i fördelningsbilagorna samt av Eurostat.
- Ett förslag är att hämta in riksnormen varje år, stället för att hämta in den ett visst år och sedan endast justera den för inflation. Indikatorn får då en mer relativ ansats, där politiska beslut om en acceptabel lägsta inkomstnivå i samhället sätter nivån respektive år.
- Riksnormen som bas i beräkningarna bra. Ger uttryck för en gemensamt beslutad och acceptabel lägsta inkomstnivå i samhället.
- Det kan finnas behov av flera kompletterande mått för att belysa olika grader av ekonomisk utsatthet, exempelvis baserat på existensminimum eller skälig levnadsnivå.
- Andra aktörer har tagit fram liknande mått, bl. a. Försäkringskassan.
- Bra att SCB arbetar med detta, behov finns av mått som kompletterar det relativa mått som publiceras i dagsläget.

## 5 Uppföljning Agenda 2030

Med anledning av att ledamöter vid tidigare användarrådsmöte efterfrågat information om arbetet med agenda 2030 var Sara Frankl, samordnare av SCB:s arbete med Agenda 2030, inbjuden för att presenterade SCB:s uppdrag om den statistiska uppföljningen av Agenda 2030. Slutrapporten av 2017 års regeringsuppdrag har skickats ut till ledamöterna inför användarrådsmötet.

Agenda 2030 för hållbar utveckling är en resolution som pekar ut riktningen mot en hållbar framtid och som alla världens länder har skrivit under. Den specificerar 17 mål och 169 delmål att leva upp till. Det internationella statistiksamfundet har dessutom tagit fram 232 indikatorer som ska följa upp agendan på global nivå.

Arbetet med att genomföra agendan följer flera viktiga principer, bl.a. att:

- Agendan är universell, vilket innebär att den riktar sig till alla världens länder, och att alla länder bär ett gemensamt ansvar för att genomföra den.
- Målen är integrerade och odelbara. Det betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat – och framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås.
- Ingen ska lämnas utanför. Agendan måste genomföras med särskild hänsyn till de människor och samhällen som har sämst förutsättningar.

När FN:s generalförsamling antog resolution 70/1 *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling* åtog sig regeringarna i FN:s medlemsstater bl.a. att ta det primära ansvaret för uppföljning och översyn, på nationell, regional och global nivå, av de framsteg som görs i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen och delmålen under de kommande 15 åren. Med anledning av det fick SCB i februari 2017 ett regeringsuppdrag att redovisa en statistikbaserad analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Regeringsuppdraget innebar att SCB skulle analysera hur Sverige lever upp till delmålen i Agenda 2030 och, med utgångspunkt från de globala indikatorerna, lämna förslag på nationella indikatorer för mål och delmål. SCB skulle dessutom föreslå en nationell rapporteringsstruktur för nationella och globala indikatorer och lämna förslag på integrerade indikatorer som sammanväger två eller alla tre dimensionerna av hållbar utveckling och redovisa områden där det vore önskvärt med integrerade indikatorer.

Den första delredovisningen av det uppdraget lämnades i april 2017 och utgjordes av rapporten *Statistisk uppföljning av Agenda 2030*. Rapporten innehåller en analys, baserat på tillgängliga data och resultat, av hur Sverige i dagsläget lever upp till Agenda 2030:s mål och delmål.

Slutrapporten för uppdraget, *Om statistikbaserad uppföljning av Agenda 2030*, innehåller förslag kring en nationell indikatorlista, förslag kring rapporteringsmekanismer och styrning samt förslag till integrerade analyser.

I juni 2018 fick SCB ett nytt regeringsuppdrag gällande Agenda 2030. Uppdraget innebär att SCB ska utarbeta samordningsrutiner, identifiera befintliga dataflöden för globala indikatorer, förankra indikatoransvar, inventera och kvalitetssäkra indikatorlistan med avseende på nationella indikatorer och årligen leverera en statistisk lägesbild. Slutrapportering ska ske i oktober 2021 och innan dess ska delrapporteringar göras i oktober 2019 och 2020.

## 6 Statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation

Sara Frankl, i egenskap av förstudiens projektledare, berättade om SCB:s regeringsuppdrag avseende en förstudie gällande rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomiska förhållanden. Slutrapporten av uppdraget har skickats ut till ledamöterna inför användarrådsmötet.

Bakgrunden till regeringsuppdraget är att det finns behov av att kunna redovisa statistik för socioekonomiska förhållanden för lokala områden i hela landet, kunna följa utvecklingen vad gäller segregation och socioekonomiskt utsatta områden i Sverige samt kunna följa upp regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation på ett ändamålsenligt sätt.

SCB valt att basera förslagen i slutrapporten på den rikstäckande indelningen Demografiska Statistikområden (DeSO), en områdesindelning som SCB har tagit fram som en ersättning till SAMS-indelningen (SAMS är en förkortning av Small Areas for Market Statistics och är en indelning som skapades 1994). DeSO

tar hänsyn till befolkningens storlek, rumsliga barriärer och bebyggelsekoncentrationer.

SCB föreslår tre olika modeller för hur DeSO kan användas för att belysa olika dimensioner av segregation. De tre modellerna kompletterar varandra.

I den första modellen används DeSO-indelningen som den är. Det ger möjligheten att redovisa variabler på låg nivå (befolkningsgrupper på mellan ca 600 till 3 000 individer) så länge uppgifterna finns att tillgå i totalräknade register. När statistik redovisas på den nivån kan den dock i de flesta fall inte brytas ned på fler bakgrundsvariabler än kön utan att sekretessproblematik uppstår.

Den andra modellen är DeSO som aggregeras till större områden för vilka mer detaljerad statistik och nedbrytningar kan redovisas. En ytterligare nivå, mellan DeSO och stads-/kommundelar, skapas därmed. Aggregeringen kan göras baserat på utfall på statistiska variabler eller baserat på geografi. Även om den geografibaserade aggregeringen kräver en större arbetsinsats, och att andra aktörer involveras, finns det stora fördelar med att använda den metoden. En av dem är den lokala igenkänningsfaktorn som kan bidra till att minska abstraktionsnivån och öka förståelsen för lokala variationer. En annan är att risken minskar för att indelningen i sig förstärker bilden av förekomsten av segregation. I denna andra modell behöver Sveriges kommuner och landsting (SKL) tillsammans med landets 290 kommuner involveras i arbetet.

I en tredje modell grupperas DeSO med likartade förutsättningar inom en kommun, region eller riket utifrån utfallet för vissa utvalda indikatorer till en mosaik av DeSO. De DeSO som grupperas ihop behöver inte gränsa till varandra geografiskt. Styrkan med en mosaik ligger i möjligheten att studera den rumsliga förändringen över tid då grundindelningen, DeSO, är beständig över tid, men mosaiken förändras när utfallen förändras. Mosaikmodellen ger även möjligheten att titta på distributionen av ganska fint fördelade variabler utan att utfallet för ett enskilt DeSO kan identifieras.

Vad avser befintlig statistik så finns en mängd uppgifter att tillgå i SCBs totalräknade register som kan redovisas på låg geografisk nivå. För att följa upp segregation över hela landet på DeSO-nivå skulle till exempel indikatorerna utbildning eller disponibel inkomst kunna användas.

Slutrapporten omfattar också beräkningar av kostnader och tidsåtgång för att använda DeSO som områdesindelning, för att konstruera en rikstäckande områdesindelning med större områden baserade på DeSO och för att använda en mosaikbaserad analysmodell för rumslig analys av segregation över tid, även denna med DeSO som minsta byggsten.

Information om DeSO finns på SCB:s [webbsida](#).

## 7 Redovisningsgrupper i ULF/SILC

Anne Danielsen Rackner, vid Enheten för social välfärdsstatistik, berättade om det pågående arbetet med att se över och uppdatera redovisningsgrupperna för den årliga publiceringen av Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

De befintliga redovisningsgrupperna för den årliga publiceringen av ULF/SILC omfattar kön, ålder, hushållstyp, svensk/utländsk bakgrund, utbildningsnivå samt region enligt SKL (se blå bild). Det preliminära förslaget presenteras i den med vit bakgrund:

<b>NUVARANDE REDOVISNINGSGRUPPER</b>
<b>KÖN</b> Kvinnor, Män
<b>ÅLDER</b> 16-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65-74, 75-84, 85+
<b>TYP AV HUSHÅLL</b> Ensamstående, har ej barn i åldern 0-18 år Ensamstående, har barn i åldern 0-18 år Gift/sambo, har ej barn i åldern 0-18 år Gift/sambo, har barn i åldern 0-18 år
<b>SVENSK/UTLÄNSK BAKGRUND</b> Svensk bakgrund (samtliga) Inrikes född med två inrikes födda föräldrar Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder Utländsk bakgrund (samtliga) Utrikes född Inrikes född med två utrikes födda föräldrar
<b>UTBILDNINGSNIVÅ</b> Förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial utbildning
<b>REGION enligt SKL</b> Storstäder och förortskommuner Större städer, förortskommuner till större städer samt pendlingskommuner Övriga kommuner

<b>KÖN</b> Kvinnor, Män	<b>UTBILDNINGSNIVÅ</b> Förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial utbildning
<b>ÅLDER (3 varianter)</b> 16-29, 30-49, 50-64, 65+ år 16-19, 20-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-64, 65-69, 70-79, 80+ 16-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65-74, 75-84, 85+	<b>HUVUDSAKLIG SYSSELSÄTTNING</b> Arbete, Studier, Arbetslös, Pensionär
<b>TYP AV HUSHÅLL</b> Ensamstående, har ej barn i åldern 0-24 år Ensamstående, har barn i åldern 0-24 år Gift/sambo, har ej barn i åldern 0-24 år Gift/sambo, har barn i åldern 0-24 år Barn (16-24 år) som bor hos sina föräldrar	<b>DISPONIBEL INKOMST I KVINTILER</b> Kvintil 1-5
<b>BAKGRUND I SVERIGE ELLER UTOMLANDS (3 varianter)</b> <b>Inrikes/utrikes född</b> Inrikes född (samtliga) Utrikes född (samtliga) Norden, EU, Övriga Europa, Utanför Europa  <b>Svensk/utländsk bakgrund</b> Svensk bakgrund (samtliga) Inrikes född med två inrikes födda föräldrar Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder Utländsk bakgrund (samtliga) Utrikes född Inrikes född med två utrikes födda föräldrar  <b>Vistelsetid (utrikes födda)</b> 0-9 år, 10+ år	<b>REGION (2 varianter)</b> <b>Urbaniseringsgrad</b> Storstad Mindre stad eller förort Glesbefolkade områden  <b>Region enligt NUTS2</b> Stockholms län Östra Mellansverige Småland med öarna Sydsverige Västsverige Norra Mellansverige Mellersta Norrland Övre Norrland

Synpunkter/kommentarer från ledamöter:

- Särredovisning av pensionärer med avseende på hushållstyp.
- Redovisning av levnadsförhållanden för växelvis boende barn.
- Mindre omfattande spann avseende vistelsetid, t.ex. 0-3 år eller 0-5 år istället för 0-9 år.
- Redovisning baserat på ålder vid ankomst till Sverige, mer specifikt om man kommit före eller efter skolstart (7 år).
- Att gruppen med eftergymnasial utbildning ska delas upp i kortare än 3 år respektive 3 år eller längre. Detta önskemål kändes framför allt relevant för redovisningen av Barn-ULF.



## 8 Externa ledamöter om kommande statistikbehov, synpunkter, frågor

De externa ledamöterna gavs möjlighet att berätta om statistikbehov och komma med synpunkter, liksom att komma förslag på frågor att ta upp på kommande möten i användarrådet.

Konkreta statistikbehov som togs upp var bland annat följande:

- Statistik som redovisas efter grund för bosättning.
- Viktigt att inkludera och nyttja de nya månadsvisa kontrolluppgifterna i både databaser (ex. Flödesdatabasen), FASIT och i statistiken.
- Av vikt att uppgifter om både inkomster och sysselsättning inkluderar data från andra nordiska länder, för att ge en så heltäckande bild som möjligt.
- Statistik om hur den ökade digitaliseringen i samhället påverkar sådant som tillgänglighet, delaktighet och levnadsförhållanden.
- Önskemål om att all statistik omfattar ett funktionsnedsättningsperspektiv, inte enbart innehållsmässigt utan även med beaktande under datainsamling för att göra det möjligt för alla att kunna delta i en undersökning.
- Önskemål om att SCB publicerar statistik (exempelvis i SSD) baserat på RAKS (Registerbaserad aktivitetsstatistik) samt arbetar för enklare åtkomst till dessa data. Behov finns av att belysa skillnader mellan definitioner i RAMS (Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik) resp. RAKS. Är RAKS lämpligare att använda för att belysa exempelvis etableringsgrad för nyanlända/utrikes födda?
- Komplettera inkomststatistiken med uppgifter från Kronofogden avseende skulder/avbetalning etc. för att utveckla statistiken avseende ekonomisk utsatthet.
- Hushållens utgifter, stort behov av att erhålla statistik om detta.

## 9 Övriga frågor

Marie Lidéus, enhetschef vid Enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd, påminde ledamöterna om att vi gärna vill ha deras input gällande den kommande tidsanvändningsstudien. SCB har påbörjat arbetet med att ta fram ett förslag på kommande design av undersökningen (population, urval, insamlingsmetoder, innehåll osv). Arbetet kommer fortgå under hösten förutsatt att det blir klart att en ny undersökning ska genomföras. Enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd planerar att genomföra en användarträff, troligtvis före årsskiftet där vi som är användare av TA kan diskutera behov, förändringar mm inför ett eventuellt kommande undersökningsgenomförande. Intresse meddelas till Daniel Kruse: [daniel.kruse@scb.se](mailto:daniel.kruse@scb.se) eller [marie.lideus@scb.se](mailto:marie.lideus@scb.se).

## 10 Summering

Ordföranden avslutade mötet med att tacka ledamöterna för den här mandatperioden. Påminde om enkäten för utvärdering av mandatperioden.